

LETTLAND

ETT
GLÖMT
LAND?

LETTLAND — ett glömt land?

Utställning 1979

Visby — Gotlands Fornsal 14 juni — 30 juni

Utställningen har tidigare varit på följande bibliotek:

1974

Västerås 20 apr. — 27 apr.

Karlstad 18 nov. — 3 dec.

Malmö 20 apr. — 8 maj

Helsingborg 10 maj — 29 maj

1975

Linköping 1 febr. — 28 febr.

Eskilstuna 29 apr. — 17 maj

Norrköping 22 sept. — 4 okt.

1977

Borås 7 febr. — 23 febr.

Göteborg 1 apr. — 12 apr.

1976

Lund 19 jan. — 9 febr.

Eslöv 22 mars — 14 apr.

1978

Uppsala

Carolina

Rediviva 4 mars — 23 mars

Gävle 18 sept. — 7 okt.

anordnad av arkitekt Roberts Legzdinš, Stockholm, Lettiska Nationella Fonden och Lettiska centralrådet i Sverige.

Utställningens syfte är att hos allmänheten öka kunskapen om Lettland, Sveriges närmaste granne på andra sidan Östersjön, beläget endast 150 km från Gotlands ostkust.

Lettland är sedan mer än 4.000 år det lettiska folkets livsrum och består av fyra landsdelar, Vidzeme (Livland), Latgale (Lettgallen), Kurzeme (Kurland) och Zemgale (Semgallen).

Det lettiska folkets historia handlar till stora delar om övermäktiga inkräktare, som från både väst, öst och syd trängt sig in i landet och besatt mark och egendom samt gjorde befolkningen livegen. Till dessa inkräktare kan både tyskar, danskar, polacker, ryssar och även svenskar räknas. Under sin stormaktstid härskade Sverige över Livland i 100 år.

Trots mer än 700 år av förtryck överlevde emellertid det lettiska folket. Redan år 1905 utbröt i Lettland en landsomfattande revolution mot ryska tsarväldet. Letterna krävde inte bara sociala och politiska reformer utan även vittgående självstyrelse. Upprörsrörelsen undertrycktes emellertid skoningslöst. Repressalier krävde mer än 2.000 liv och dessutom minst lika många bortfördes till Sibirien. 4.000 emigrerar till Amerika, Schweiz och Skandinavien. Men efter första världskriget, när ryska tsarväldet bröt samman, tog letterna sitt öde i egna händer. Den 18 november 1918 proklamerades nämligen Lettland av demokratiska politiska partier som självständig demokratisk republik. Efter hårda strider mot bland annat ryssar och tyskar blev det lettiska folkets frihet slutligen ett faktum.

De som bodde i det fria Lettland kommer alltid att minnas de stora sociala och ekonomiska framsteg som den nya republiken gjorde under denna tid. Man genomförde en omfattande jordreform för en rättvis fördelning av jorden, allmän sjukförsäkring infördes liksom obligatorisk och avgiftsfri grundskoleutbildning. De minoritetsgrupper som levde i Lettland tillförsäkrades kulturell autonomi etc.

Lettland fick emellertid uppleva en kort period av självständighet. När andra världskriget utbröt invaderades Lettland av stormakternas arméer, trots att Lettland hade fredsavtal med alla sina grannländer. Tiotusentals människor dödades, hundratusentals personer bortfördes, i många fall till livslång fångenskap. Mer än hundratusen letter tvingades dessutom till landsflykt.

Sverige har som neutral och liten nation i många år fört de små förtryckta folkens talan i världen. Den svenska allmänheten är genom massmediernas information väl förtrogen med vad som sker även i så avlägset belägna länder som Kuba, Vietnam och Chile. Men varför talar man aldrig i Sverige om förhållandena i dagens Lettland? Varför hör man så få svenska politiker ta avstånd från det som sker i ett grannland endast 150 km från svenska gränsen?

Lettland är i dag hårt drabbat av en stor kolonialmachts militärdiktatur och utsatt för en förödande ekonomisk utsugning och ett förkvävande andligt förtryck. Ett urgammalt folk håller på att utrotas bara några få mil från oss genom omfattande folkförflyttningar i form av deportationer och genom en samtidig inflyttning av en härskande klass. Varför tigger man om detta i Sveriges massmedier? Är Lettland redan ett för alltid glömt land?

Trots århundraden av politiskt, ekonomiskt och kulturellt förtryck är det lettiska folkets livsvilja obruten, och dess språk, kultur och traditioner lever vidare. Liksom folkvisorna en gång i tiden bidrog till att det lettiska kulturarvet kunde leva vidare, spelar i dag den kulturella aktiviteten bland letterna runt omkring i världen samma betydelsefulla roll. Den nyskapande kraft och andliga förnyelse som präglar den lettiska litteraturen, musiken och konsten utgör ett bevis för att det lettiska folket fortfarande utgör en värdefull del av och hör hemma i den europeiska kulturgemenskapen.

Den utställning, som här presenteras vill ge en orientering om Lettlands geografiska läge, dess historia och nuvarande politiska, sociala och ekonomiska förhållanden. Den vill även uttrycka den förtvivlan, som det lettiska folket känner för sin situation, men även den fasta viljan att aldrig ge upp hoppet om ett fritt Lettland.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0319004555

Utställningen visar:

Lettlands geografiska läge. Lettlands historia. Den svenska tiden i Livland.

Lettlands frihetskamp. Rikets uppbyggnad. Vad som uppnåddes under Lettlands självständighetsperiod inom vetenskap, utbildning, konst, social lagstiftning, agrarreform och ekonomi. Lettlands relationer till skandinaviska och andra europeiska länder. Finlands president Lauri Relander besöker Riga under sångfestivalen (1926). Sveriges konung, Gustav V, besöker Lettland (1929). Sångfestival. Lettisk-svenska föreningen.

Andra världskriget. Lettiska flyktingar anländer till Sverige. Deportationerna 1940 — "Skräckens år". Tvångsarbetsläger i Sovjetunionen (karta 1973), som nobelpristagarna Boris Pasternak och Alexander Solzjenitsyn beskriver. Professor Kurganovs statistiska data över människoutrotning och deportationer i Sovjetunionen under 1917—1952 (karta 1974). Lettlands ockupation. Letterna i landsflykt.

Fotomaterialet är delvis kopierat och förstorat från böcker och tidskrifter av tekniskt bristfällig kvalitet. Fotomaterialet är kompletterat med originaldokument och böcker från Lettiska Nationella Fonden och Stifts- och landsbiblioteket i Västerås, lettiska avdelningen. Utställningens arkitekt är R. och A. Legzdins, Stockholm.

Utställningen är fragmentarisk och kommer att följas av en mera omfattande baltisk utställning, som bl.a. kommer att visa balternas liv och betydelse som invandrare i Sverige under 30 år.

Lettiska sångfestivaler i 100 år

Sångfestivaler är en lettisk kulturmanifestation med starka nationella traditioner.

Vi visar här med fotoförstoringar och originaldokument samtliga sångfestivaler som förekommit, samt de anläggningar och byggnader som hyst dessa tillställningar.

Första sångfestivalen ägde rum i Riga 1873. Tredje sångfestivalen hölls också i Riga 1888. Vi visar en modell i skala 1:100 av byggnaden. Fjärde sångfestivalens byggnad lär ha varit den största träbyggnad i världen på den tiden, 1896. Denna byggnad byggdes endast för detta tillfälle och revs efter festivalen.

Under Lettlands självständighetsperiod började man bygga en permanent byggnad, men kriget och ockupationen avbröt detta.

Den sista sångfestivalen i Lettland 1938, hade 15.000 sångare och 100.000 åhörare.

Letterna i exil har i Europa haft följande sångfestivaler:

Hamburg 1964, Hannover 1968, Köln 1973 och London 1977. Många fler har ägt rum i USA och Australien, där det finns fler letter i exil.

Insamling och bearbetning av material till utställningen har arkitekt Roberts Legzdins stått för. Grafisk framställning och produktion av utställningen står arkitekt Anders Legzdins för.